

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

IMPLEMENTATION OF ELEMENTS OF PERSONALIZED LEARNING IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS

Стаття присвячена актуальним питанням імплементації елементів персоналізованого навчання на уроках української мови. Проаналізовано можливості та перспективи поетапної реалізації й підтримки процесів формування соціальної зрілості та особистісного зростання; обізнаності й самовираження у сфері культури; лінгвістично-креативного світогляду; власних комунікативних зусиль. Крім того, спроектовано ефективність засвоєння навчального матеріалу крізь призму персоналізованого навчання на уроках української мови, визначено роль свідомого ставлення до міжособистісної взаємодії та суб'єктивної відповідальності.

Серед умов, які забезпечували результативність імплементації елементів персоналізованого навчання на уроках української мови визначено необхідність формування соціальної зрілості та прагнення індивідуального зростання, у яких відображено історичний досвід, зміст норм культури українського народу; використання загальної дидактичних і специфічних принципів виховання.

Установлено черговість виконуваних видів робіт, які взаємопов'язано з лінгвістичним матеріалом і власними креативними міркуваннями. Звернено увагу на необхідності реалізації практики активного слухання; ведення щоденника саморефлексії (з метою окреслення та опанування відповідної термінології); встановлення причинно-наслідкових зв'язків; трактування закономірностей впливу на майбутні генерації. Для прикладу: озвучення спостережень; вираження переживань, прогнозування очікуваних результатів.

Зроблено висновки про подальшу перспективність окресленої розвідки та запропонованого підходу зокрема; наголошено на можливості інтенсифікації процесів засвоєння навчального матеріалу; творчого обговорення висновків; висловлення вражень та здобутого досвіду життя. Наприклад: активної соціальної участі; оцінці власної енергії як ресурсу, тощо.

Ключові слова: персоналізоване навчання, принципи персоналізованого навчання, форми, ІКТ, мотивація, інтереси.

The article is devoted to topical issues of implementation of elements of personalized learning in Ukrainian language lessons. The possibilities and prospects of step-by-step implementation and support of the processes of formation of social maturity and personal growth; awareness and self-expression in the field of culture; linguistic and creative worldview and own communicative efforts are analyzed. In addition, the effectiveness of learning material through the prism of personalized learning in Ukrainian language lessons has been designed, the role of a conscious attitude to interpersonal interaction and subjective responsibility has been determined.

Among the conditions that ensured the effectiveness of the implementation of the elements of personalized learning in the lessons of the Ukrainian language, the need for the formation of social maturity and the desire for individual growth were identified, which reflect the historical experience, the content of the cultural norms of the Ukrainian people; use of generally didactic and specific principles of education.

The sequence of performed types of work, which is interconnected with linguistic material and own creative considerations, is established. Attention is drawn to the need to implement the practice of active listening; keeping a diary of self-reflection (in order to outline and master the appropriate terminology); establishment of causal relationships; interpretation of patterns of influence on future generations. For example: voicing observations; expressing experiences, predicting expected results.

Conclusions about the future prospects of the outlined research and the proposed approach, in particular, were made; the possibility of intensification of the processes of assimilation of educational material, creative discussion of conclusions, expression of impressions and gained life experience is emphasized. For example: active social participation; assessment of self-energy as a resource, etc.

Key words: personalized learning, principles of personalized learning, forms, ICT, motivation, interests.

УДК 811.161.2: 372.8

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.2.12>

Рудюк Т.В.,

докт. пед. наук, доцент,
професор кафедри української мови,
методики її навчання та перекладу
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Неофіційна статистика констатує відсутність або фактичну втрату мотивації до навчання у переважній більшості учнів; 89% дітей страждають психічними розладами; 93% випускників мають набуті або хронічні захворювання (опорно-рухової системи, проблеми ШКТ); у 98% констатують втрату геніальності. Крім того, здобувачі переконані, що 90% інформації, яку вони вивчають у школі, – ніколи не буде використано у реальному житті. Разом із тим, науковий співробітник лабораторії педагогічних інновацій ІППО Київського університету імені Б. Грінченка у 2016 році констатував трендовість такого поняття як персоналізоване навчання (personalized learning),

оскільки воно знаходилося на одному з перших місць та фіксувало пошуковиком Google приблизно 20,8 мільйонів результатів за 0,49 с [4, с. 59]. Нинішні дані констатують 158 000 результатів за 0,34 с з урахуванням розповсюдженості практики співпраці репетиторів; повноцінного функціонування окремих приватних шкіл, з практичною реалізацією вказаного поняття [2, с. 5].

Отже, імплементація елементів персоналізованого навчання на уроках української мови; окреслення його теоретико-методичних аспектів містить обґрунтований резерв для підвищення мотивації, сприяння роботи ЗЗСО НУШ, формування високої мовленнєвої культури майбутнього покоління;

вироблення елітарної мовної поведінки; обізнаності та самовираження у сфері культури; лінгвістично-креативного світогляду; переосмислення власних комунікативних зусиль і фактів життя; забезпечення необхідного балансу розвитку особистості й зміцнення української державності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проаналізуємо дефініцію освіта в контексті Святого письма, а саме: ...земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води. І сказав Бог: Хай станеться світло! І сталося світло. І побачив Бог світло, що добре воно, і Бог відділив світло від темряви [5]. Констатуємо, що лексема світло, містить спільну основу з такими словами як освіта, освітянин, просвіта, освітологія. Крім того, поняття означає духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, є надбанням її культурного кола, процесом виховання, самовиховання, впливу, шліфування, тобто формування обличчя людини [1, с. 241–242].

Разом із тим, С. Гончаренко справедливо зазначає, що освіту визначає не обсяг, а поєднання освітніх і особистісних якостей, вміння розпоряджатися знаннями, оскільки це процес і результат удосконалення здібностей і поведінки особистості за яких вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання; освіта є захистом проти сил, що «знеособлюють» людину [1, с. 242]. Актуальним визначаємо такий принцип співпраці, у якому маємо можливість використовувати потенціал і досвід один одного з метою досягнення найкращих результатів. Мовна особистість учителя є визначальною. Л. Мацько наголошує: «Одним із складових досягнення її виразності й багатства індивідуального стилю є сприйняття мови як своєї людинолюбної сутності, як картини світу, поради і помічника у суспільному житті» [3, с. 72–73]. Разом із тим, констатує академік, культура мовлення людини є показником рівня освіченості, загальної культури особистості, національної самосвідомості, громадянської активності і надзвичайно важливим для її формування є одночасний супровід успішного мовного виховання (до речі, цей момент досі не зреалізовано) та вироблення шляхетної мовної поведінки [3, с. 73].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Накреслення актуальних теоретико-методичних практик імплементації елементів персоналізованого навчання на уроках української мови є сприятливим підґрунтям для формування мовної культури українців; національної ідентичності та самосвідомості; виховання соціальної зрілості та прагнення до індивідуального зростання.

Мета статті. Проаналізувати особливості імплементації елементів персоналізованого навчання на уроках української мови в практиці

функціонування ЗЗСО; установити умови для формування мовленнєвої культури особистості; обізнаності та самовираження у сфері лінгвістично-креативного світогляду.

Виклад основного матеріалу. Диференціюємо поняття: особистісний підхід як послідовне ставлення педагога до вихованця; особистості, самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і суб'єкта виховної взаємодії [1, с. 243]. Персоналізоване навчання – це система (підхід) у якому враховано інтереси дитини, особистий темп навчання, потреби, форми, за допомогою яких вона зможе засвоювати навчальний матеріал. Серед найрозповсюдженіших: адаптивна; диференційоване навчання; можливість впливати на розклад і набір предметів; самоосвіта (як-от: екстерни, хоумскулери).

Варто відрізнити вказані поняття та транслювати кращі національно-культурні особливості власного народу; приналежність до українського етносу, розвивати вміння висловлювати думки, враховувати художньо-естетичну складову й демонструвати багатство лексичного складу.

Імплементація елементів персоналізованого навчання – це необхідна практика роботи ЗЗСО НУШ, оскільки безпосередній процес сприйняття інформації зазнав значних трансформацій у зв'язку зі специфічними особливостями опанування нового матеріалу кожним наступним поколінням.

Діти, які народилися після 2010 та до 2025 року мають свої сильні (швидкість сприйняття інформації, мобільність, життя в декількох вимірах, відкритість, толерантність, турбота про планету) та слабкі сторони водночас (залежність від технологій, поверховість, втрата важливих навичок, емоційна бідність). Отже, така особистість потребує інших інтерактивних процесів, активного слухання для досягнення гармонійного розвитку та успішного процесу соціалізації.

А. Ляшенко наголошує на актуальності такого зсуву акцентів, оскільки в центрі освітнього процесу мають постати не навчальні стандарти та вимоги, а здобувач; його індивідуальність, слабкі та сильні характеристики, таланти й здібності, навчальне середовище та культурний контекст [2].

У 2001 році Міжнародна Академія Освіти (International Academy of Education) у співпраці з ЮНЕСКО опублікувала буклет із серії Освітніх практик (Educational Practices Series) під назвою «Як навчаються діти» (How Children Learn), присвячений принципам ефективного навчання. Згодом їх було трансформовано в Microsoft Education Transformation Framework [1]. Отже, проаналізуємо запропонований перелік у контексті можливостей імплементації елементів персоналізованого навчання:

1. Активна участь (Active Involvement) (мейкерство). Звернення уваги на почуття та внутрішній світ здобувачів; апелювання до емоційного інтелекту. Наприклад: «Що ви відчуваєте, коли готуєте піцу?». Вправа «Піца-проект (синтаксис)» (індивідуально, у парі, групі), де диференціюємо типи речень за видами (на зразок піци, підписуємо складові, готуємо та видаємо «замовлення»).

2. Соціальна участь (Social Participation): робота в групах; створення діалогів і дискусій; обговорення навчального матеріалу; наведення прикладів із власного життя (безпосередня та прихована координація); переважання атмосфери рівноправності, а не менторства.

3. Змістовність завдань (Meaningful Activities) (нестандартне бачення, як-от: у художній творчості, соціальних мережах), підтримка фантазії, креативності), інформаційні (презентація продукту), дослідницькі (різні мови), ігрові (програми), прикладні (застосування на практиці). Ключові правила: чесність, відкритість переживань на публіці, визнання своїх помилок.

4. Зв'язок нової інформації з попередніми знаннями (Relating New Information to Prior Knowledge) повторення, дискусії, моделі та схеми; запитання, приклади з життя (зв'язок із попередніми принципами). Створення комфортного простору для реалізації завдань у звичних форматах.

5. Стратегічність (Being Strategic) вибудовування самостійної стратегії навчання для подальшого використання у реальному житті. Наприклад: виділення ключових понять, активна практична діяльність, ведення структурованих конспектів. Самоконтроль та ефективне навчання (Engaging in Self-Regulation and Being Reflective) – здатність контролювати та планувати власну навчальну діяльність (заохочення до читання; оцінка власних і чужих думок; самоперевірка). (Мініпроект, короткостроковий, середньої тривалості, довгостроковий).

6. Реструктуризація попередніх знань (Restructuring Prior Knowledge): якісне, а не кількісне засвоєння інформації; оперття на приклади та докази; індивідуальний темп, інтуїтивне використання гаджетів і програм.

7. Розуміння (Understanding Rather Than Memorization) як передумова успішного практичного застосування: пояснення матеріалу своїми словами, наведення прикладів; порівнянь, проведення аналогій, виокремлення правил (загального принципу); розроблення власного проекту: підготовка публічного виступу у коротких форматах.

8. Перенесення знань на різні ситуації (Learn to Transfer); пояснення щодо можливостей використання інформації на практиці (порівняння, аналіз, логічні міркування).

9. Час на практику (Time for Practice) присвячення часу активному навчанню; свідомій практиці

(запобігає вигоранню); підтримці зав'язків із батьками задля налаштування сприятливої атмосфери для навчання: заохочення до розвитку комунікативних зусиль.

10. Індивідуальні відмінності (Developmental and Individual Differences): врахування особливостей нахилів, уподобань і специфіки сприйняття інформації; сильних і слабких сторін; підтримка та заохочення індивідуального зростання; створення умов для взаємодії з людьми різних професійних діяльностей. Як-от: РЗМ.: «Що ви любите робити у вільний час? / Що вам подобається робити?» / «Що ви не любите робити? / Не подобається робити?».

Цінність даного опитування дозволяє визначити власний критерій щастя, коефіцієнт майбутньої корисної дії для суспільства, служіння іншим за допомогою власних талантів, зусиль, здібностей (мотиватор, інструментарій для ілюстративного матеріалу та активізації уваги здобувачів, згуртовування, запорука активного слухання та взаємодії).

Мотивація (Creating Motivated Learners) як передумова успішного досягнення мети: визнання та врахування досягнень і змістовної похвали. Виховання й підтримка віри у себе (кожна особистість унікальна і має свій темп розвитку); допомога у постановці цілей та побудові стратегії; заохочення до кооперації, конструктивної взаємодії, розв'язання цікавих і посильних завдань; самодисципліни та відповідальності.

Розвиток мотивованих підприємницьких нахилів і самовираження через:

- активне сприйняття інформації (спостереження, експеримент, проєкти);
- заохочення цілей відповідно до інтересів і прагнень;
- ознайомлення з навичками ефективного тайм-менеджменту;
- оцінка власної енергії як ресурсу;
- визначення пріоритетних цілей та їх реалізація;
- забезпечення балансу для гармонійного розвитку особистості, тощо.

Висновки. Отже, дослідження особливостей імплементації елементів персоналізованого навчання на уроках української мови має сприятливий ґрунт для формування соціальної та громадянської компетентності; обізнаності й самовираження у сфері культури; лінгвістично-креативного світогляду; забезпечення необхідного балансу розвитку мовної та громадянської особистості; гармонізації міжособистісних взаємин; розбудови й зміцнення української державності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.

2. Ляшенко А. Персоналізоване навчання: адаптується або «сідай двійка» URL: <http://blog.ed-era.com/personalizovane-navchannia/> (Дата доступу 11.10.2023).

3. Мацько Л. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.

4. Якубов С. Персоналізоване навчання в загальноосвітній школі. Основні визначення та шлях до впровадження. *Директор школи*. 9 (117), вересень. 2016. С. 59–72.

5. Біблія. Ukrainian Bible – Огієнко, 1962 URL: <https://www.wordproject.org/bibles/uk/index.htm> (Дата доступу 15.10.2023)